

Lågurt-eikeskog.

Foto: J. G. Brynjulvsrud

Tilrådning om vern av Urdknuten naturreservat

Drangedal og Skien kommuner

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark – mai 2019

Tilråding om vern av Urdknuten naturreservat Drangedal og Skien kommuner

INNHOOLD

1. Forslag.....	2
2. Hjemmelsgrunnlag.....	2
3. Verneverdier	3
4. Andre interesser	4
5. Trusler mot verneverdiene	4
6. Saksbehandling	4
7. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen.	5
8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser.....	6
9. Lokal og sentral høring	6
9.1. Generelle merknader ved lokal og sentral høring	6
9.2 Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høring	7
9.3 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til de generelle merknadene.....	7
9.4 Merknader til det foreslåtte området	7
9.5 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til det foreslåtte området.....	8

Vedlegg:

1. Forslag til forskrift for Urdknuten naturreservat	9
2. Forslag til avgrensning av Urdknuten naturreservat	12

1. Forslag

Fylkesmannen legger med dette fram forslag om vern i medhold av naturmangfoldloven på privat grunn i Drangedal og Skien kommuner i Telemark fylke. Tilrådingen omfatter vern av et nytt naturreservat. Forslaget til vern er basert på ordningen med frivillig vern av skog.

Området som foreslås vernet er:

Navn	Gnr./bnr.	Kommune	Areal i daa	Verneverdi
Urdknuten naturreservat	16/19	Drangedal	469	Nasjonal (***)
	243/50	Skien		

2. Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet som naturreservat i medhold av lov av 19. juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldlovens § 37, som lyder slik:

” Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

Vurdering i forhold til naturmangfoldlovens kap. II

Med hensyn til kunnskapsgrunnlaget (jf. § 8 i nml.), så foreligger det god dokumentasjon av arter og naturtyper i området, jf. omtalen i kap. 3 Verneverdier. Restriksjonene på inngrep og tiltak som innføres med verneforskriftene vil beskytte verneverdiene, og den bruken som tillates videreført vil etter vår vurdering ha liten negativ virkning på dem. Effekten av vernet på verneverdiene og naturmangfoldet vil således være positiv. Prinsippene i §§ 9-12 framstår dermed ikke som relevante i saka.

3. Verneverdier

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med store verneverdier, jf. også formålsbeskrivelsene nedenfor. Naturreservatet har nasjonal verneverdi (***) .

Verneplanarbeidet er utført med bakgrunn i følgende rapport:

Brynjulvsrud J. G. 2018. Naturverdier for lokalitet Urdeknuten, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2017. NaRIN faktaark. BioFokus.

[\(<http://borchbio.no/narin/?nid=6109>\)](http://borchbio.no/narin/?nid=6109)

Formål med fredningen

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av stor variasjon i skogtyper som inkluderer rike og varmekjære lokaliteter med forekomst av hul eik og mye død ved av eik, furu og gran.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av naturtypene lågurt-eikeskog, rikere myrflate i låglandet, flommyr og myrkant, samt myrskogsmark.

Etter Fylkesmannens vurdering tilfredsstiller området kravene som naturmangfoldlovens § 37 setter for områder som kan vernes som naturreservat.

4. Andre interesser

Planstatus for området

Arealene er avsatt til LNFR-områder i kommuneplanenes arealdeler.

5. Trusler mot verneverdiene

Skogsdrift kan i deler av området være en trussel mot verneverdiene. Ferdsløp og beiting anses ikke å være noe trussel i området i dag.

6. Saksbehandling

Bakgrunn

Meld. St. 14 (2015 – 2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «*Evaluering av skogvernet i Norge*», NINA rapport 54/2002 og «*Naturfaglig evaluering av norske verneområder*», NINA rapport 535/2010.

Ved frivillig skogvern gir grunneierne fylkesmennene tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart.

Det vanlige er at når staten og grunneier er enige om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneier kan melding og høring av verneforslag likevel gjennomføres før avtale er signert. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Konkret om området

Tilbud om frivillig vern av Urdknuten naturreservat ble mottatt fra grunneierne via AT Skog 5. april 2017. Forhandlinger om erstatning er ikke slutført og tilråningen er gjort med forbehold om at partene kommer til enighet om erstatningsoppgjøret.

Meldingsfasen

Formell oppstart på verneplanarbeidet ble meldt 20. november 2018. Innkomne merknader ble nærmere kommentert i høringsdokumentet.

Høringsfasen

I samsvar med naturmangfoldloven og saksbehandlingsreglene til denne om opprettelse av verneområder, jf. Veileder M 481 | 2016 fra Miljødirektoratet, sendte Fylkesmannen forslaget til vern ut på høring 25. februar 2019, med frist 25. april 2019. Det ble foretatt en felles lokal og sentral høring. Ved fristens utløp var det kommet inn tre uttalelser til lokal høring og fem uttalelser til sentral høring.

Videre saksgang

Fylkesmannen sender nå, på bakgrunn av høringsdokumentet og innkomne uttalelser, tilråkning om vern til Miljødirektoratet. Det vil vanligvis ikke bli gjort annet enn mindre justeringer i forskrifta etter høring.

Direktoratet fremmer så saken for Klima- og miljødepartementet som deretter vil forberede saken og legge fram forslag om vernevedtak for Kongen i statsråd. Etter vernevedtak ved kgl.res. vil erstatningen i tråd med avtalen bli utbetalt av Miljødirektoratet. Fylkesmannen får deretter vanligvis i oppdrag å bekjentgjøre vedtaket og sørge for at naturreservatet blir forsvarlig merket og skiltet. Dette gjøres normalt av jordskifteretten, som etter begjæring fra Fylkesmannen oppretter sak om grensegang for området.

7. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen.

Det foreslås ingen endringer av navn på dette området eller endringer av grensene for det etter høring.

8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser.

Det er etter Fylkesmannens vurdering ikke behov for forvaltningsplan for det nye reservatet. Vi anser oppsynsbehovet for å være lite.

9. Lokal og sentral høring

Verneplanen ble sendt på lokal høring til grunneierne, Drangedal og Skien kommuner, til Telemark fylkeskommune, samt til følgende berørte brukerorganisasjoner, regionale statlige etater, næringsinteresser og lokale interesseorganisasjoner: Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal/Tørdal Bondelag, Gautefall Turlag, Drangedal everk KF, Gjerpen og Solum Bondelag, Gjerpen og Solum skogeierlag, Nedre Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Skien JFF, Telemark JFF, Forum for natur og friluftsliv Telemark, NJFF Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, Norsk Ornitologisk forening, Telemark, NVE Region Sør, Skagerak Energi AS, Statens Vegvesen Region Sør, Telemark Bonde- og småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske forening, Telemark Orienteringskrets, Telemark Sau og Geit og Telemark Turistforening.

Verneplanen ble sendt på sentral høring til: AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

9.1. Generelle merknader ved lokal og sentral høring

Lokal og sentral høring

Ingen merknader.

9.2 Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høring

Lokal og sentral høring

Ingen merknader

9.3 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til de generelle merknadene

Ingen kommentarer.

9.4 Merknader til det foreslåtte området

Lokal høring

Grunneierne Kjetil og Åse Vinje (e-post av 07.03.2019) uttaler følgende: «Vi ønsker at det skal være åpning for å kunne fyre bål i forbindelse med utøvelse av jakt i området. Området er veldig lite brukt som turområdet og jakttrykket er moderat slik at vi mener det ikke bør ha noen innvirkning på området om bålfyring tillates under jakt i området.»

Statens vegvesen Region Sør (brev av 22.04.2019) har ingen merknader til forslaget.

NJFF Telemark (brev av 23.04.2019) uttaler følgende: «Så langt vi kan se, ivaretar forslaget til verneplan for alle de syv naturreservatene i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. Vi har likevel en innvending til forslaget i §7, for reservatene «Urknuten», «Brokefjellet», «Bjørndalsfjellet» og «Bambleåsen». Normalt bruker det under §7, «Unntak det kan gjevast løyve til», å være et punkt som sier at «Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi løyve til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk», dette er utelatt fra verneforskriftsforslaget til de fire reservatene nevnt over. NJFF Telemark ønsker dette punktet inn igjen under §7. Ellers har vi ingen innvendinger til vern, så lenge verneforskriften forblir uten vesentlige endringer.»

Sentral høring

Språkrådet (brev av 27.02.2019). Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget.

Riksantikvaren (epost av 28.02.2019) uttaler følgende:

«Vi viser til høring av verneplaner for syv nye naturreservat i følgende kommuner: Bamble, Drangedal, Fyresdal, Kviteseid, Seljord og Skien.

Fylkeskommunen er høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker. Vi viser derfor til kulturminneforvaltningen i Telemark fylkeskommune og behandler ikke saken.»

Bane NOR (brev av 23.04.2019) uttaler at verneforslaget ikke berører jernbanens interesser og at de derfor ikke har merknader til forslaget.

Statnett (brev av 15.03.2019) har ingen merknader.

NVE (brev av 26.04.2019) har ingen merknader.

9.5 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til det foreslåtte området

Fylkesmannens kommentarer og tilrådning

På bakgrunn av ønsket fra grunneierne Kjetil og Åse Vinje tilrår vi å åpne for bålbrekking med tørrkvist eller medbragt ved i § 4 h.

Vi tilrår også at standard bestemmelse om tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk etter søknad settes inn § 7 slik som foreslått av NJFF Telemark.

Konklusjon:

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med fredningsforskrifter og avgrensninger med de endringer som er nevnt ovenfor og for øvrig som i høringsforslaget. Se egne vedlegg 1 og 2.

Vedlegg 1

Forslag til forskrift for Urdknuten naturreservat, Drangedal og Skien kommuner, Telemark fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon .....med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av stor variasjon i skogtyper som inkluderer rike og varmekjære lokaliteter med forekomst av hul eik og mye død ved av eik, furu og gran.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av naturtypene lågurt-eikeskog, rikere myrflate i låglandet, flommyr og myrkant, samt myrskogsmark.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Drangedal kommune: 16/19

Skien kommune: 243/50

Naturreservatet dekker et totalareal på 469 daa.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk ..... datert Klima- og miljødepartementet..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Drangedal og Skien kommuner, hos Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelser. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d. Beiting.
- e. Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.
- f. Utsetting av saltsteiner.
- g. Forsiktig rydding av småbusker og kvist i forbindelse med storviltjakt.
- h. Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.*

§ 5. Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b. *Sykling*, bruk av hest og kjerre samt ridning er forbudt.

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for:

- a. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.
- b. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- d. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.
- b. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c. *Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.*
- d. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 pkt. c.
- e. Hogst av etablerte plantefelt.
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 f og § 7 b, c, e og g

§ 8. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldlovens § 47.

§ 10. Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

2: Kart over Urdknuten naturreservat, se eget vedlegg.